

ปัญหาทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ.2560¹

ณัฐพงศ์ รัตนพันธุ์²

จากการศึกษาปัญหาทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ.2560 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายการห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ รวมทั้งวิเคราะห์และหาแนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายของพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560 ซึ่งมีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองลูกหนี้และเพื่อควบคุมไม่ให้เจ้าหนี้เอารัดเอาเปรียบลูกหนี้โดยกำหนดอัตราดอกเบี้ยในสัญญากู้ยืมเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด โดยเฉพาะการกู้ยืมเงินนอกระบบที่ลูกหนี้ส่วนใหญ่ตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบและมักจะถูกเจ้าหนี้กำหนดอัตราดอกเบี้ยในอัตราที่สูงมากจนลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ดังกล่าวได้ และนำไปสู่การทวงหนี้ที่ไม่เป็นธรรม ทำให้ลูกหนี้ถูกคุกคามจากเจ้าหนี้

เมื่อได้ทำการศึกษาพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560 โดยที่เป็นกฎหมายที่ใช้เป็นหลักในการที่จะป้องกันและปราบปรามมิให้กระทำความผิดฐานเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา คงพบว่าไม่สามารถยับยั้งการกระทำความผิดการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ยังเป็นปัญหาย่อยหลายประการดังนี้

ประการแรก ปัญหาในการกำหนดบทลงโทษตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560 โดยที่พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560 ไม่ได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดไว้ ซึ่งอัตราดอกเบี้ยที่กฎหมายกำหนดในการกู้ยืมเงินเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 ที่กำหนดว่า ห้ามมิให้เรียกดอกเบี้ยในการให้กู้ยืมเกินกว่าร้อยละ 15 ต่อปี ดังนั้น ซึ่งผลในทางอาญาย่อมก่อให้เกิดความรับผิดชอบทางอาญาต่อผู้ให้กู้ กล่าวคือบุคคลที่ให้กู้ยืมเงินโดยคิดดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ 15 ต่อปี ถือว่ามีความผิดตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560 โดยกำหนดโทษทางอาญาไว้ในมาตรา 4 คือ กำหนดให้

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ.2560 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร ปวีศร เลิศธรรมเทวี และคณะกรรมการสอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร ปริดา โชติมานนท์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร สัจจวัฒน์ เรืองกาญจน์กุล

²นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บุคคลใดให้บุคคลอื่นกู้ยืมเงินหรือกระทำการใด ๆ อันมีลักษณะเป็นการอำพรางการให้กู้ยืมเงิน โดยเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือกำหนดข้อความอันเป็นเท็จในเรื่องจำนวนเงินกู้หรือเรื่องอื่น ๆ ไว้ ในหลักฐานการกู้ยืมหรือตราสารที่เปลี่ยนมือได้เพื่อปิดบังการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด หรือกำหนดจะเอาหรือรับเอาซึ่งประโยชน์อย่างอื่นนอกจากดอกเบี้ย ไม่ว่าจะเป็นเงิน หรือสิ่งของหรือโดยวิธีการใด ๆ จนเห็นได้ชัดว่าประโยชน์ที่ได้รับนั้นมากเกินไปจนสมควรตามเงื่อนไขแห่งการกู้ยืมเงิน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ โดยที่ความผิดฐานเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา กว่าที่กฎหมายกำหนด เป็นความผิดที่มีความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมเนื่องจากผู้กระทำความผิดมุ่งแสวงหาประโยชน์อันเป็นลักษณะทรัพย์สินจากการคิดดอกเบี้ยเกินอัตรา ดังนั้น การนำโทษทางอาญาที่มุ่งต่อตัวทรัพย์สินมาใช้บังคับย่อมก่อให้เกิดความเกรงกลัวต่อโทษ อันได้แก่ โทษปรับหรือรับทรัพย์สินเช่นนั้นแล้วเพื่อให้สอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษอาญา³ การลงโทษทางอาญามีวัตถุประสงค์การลงโทษหลายกรณี เช่น เพื่อแก้แค้นทดแทน เพื่อข่มขู่ยับยั้ง เพื่อตัดโอกาสมิให้กระทำความผิด หรือเพื่อแก้ไขฟื้นฟู เป็นต้น และตามแนวคิดของนิติเศรษฐศาสตร์ได้สนับสนุนการลงโทษที่เป็นตัวเงินอย่างค่าปรับมากกว่าการจำคุก เพราะค่าปรับไม่ก่อให้เกิดต้นทุนต่อสังคม การลงโทษที่ไม่เป็นตัวเงิน เช่น การจำคุก ควรมีสถานะเพียงการป้องปราม “เสริม” หลังจากใช้ค่าปรับอย่างเต็มที่ที่สุดแล้วเท่านั้น⁴ เช่นนี้แล้วค่าปรับจึงต้องเหมาะสมกับการกระทำความผิดโทษทางอาญา จะต้องได้สัดส่วน (Proportion) กับความร้ายแรงของความผิด (Severity of the crime) ดังนั้นการกำหนดบทระวางโทษจะต้องคำนึงถึงฐานความผิดซึ่งเป็นการพิจารณาในด้านภาวะวิสัย (Objective) เป็นหลัก⁵ ซึ่งการกำหนดโทษปรับตามพระราชบัญญัตินี้ ปรับไม่เกิน 200,000 บาท มีลักษณะเป็นโทษที่ตายตัว (Fixed Sum System) เป็นการกำหนดอัตราโทษปรับที่แน่นอน โดยปรับได้จะไม่ต่ำกว่าอัตราที่มีกฎหมายกำหนดและจะต้องไม่เกินอัตราที่กฎหมายกำหนด ผู้กระทำความผิดย่อมคาดเห็นได้ว่าผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากการกระทำความผิดย่อมมีมากกว่าจำนวนของค่าปรับอันเป็นต้นทุนคาดหมายของอาชญากร จึงไม่เกิดความเกรงกลัวต่อการกระทำความผิด ดังนั้นเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การกำหนดอัตราโทษที่เป็น

³ ธีรรัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน, กฎหมายอาญาและอาญาวิทยาชั้นสูง ทฤษฎีการลงโทษ หน่วยที่ 6 สาขาวิชานิติศาสตร์, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2555), หน้า 9.

⁴ ปกป้อง จันวิทย์, รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การวิเคราะห์กฎหมายด้วยหลักเศรษฐศาสตร์ : แนวคิดและวรรณกรรมปริทัศน์, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร 2554,) หน้า 23.

⁵ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, “หลักสัดส่วนในการกำหนดโทษ”, เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง “หลักเกณฑ์การกำหนดโทษอาญาในการตรากฎหมาย” สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ณ โรงแรมเดอะ เบอร์เคลีย์ ประตูน้ำ กรุงเทพมหานคร, วันพุธที่ 13 กันยายน 2560.

โทษปรับตามจำนวนเท่าของผลประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำความผิดเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา อันเป็นการมุ่งคุ้มครองเศรษฐกิจ เพื่อให้โทษปรับมีความสอดคล้องกับปริมาณความเสียหายทางเศรษฐกิจที่สังคมได้รับจากการกระทำความผิด เป็นการได้สัดส่วนระหว่างการกระทำและผล และถือเป็นการลงโทษที่สาสมและทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเข็ดหลาบ อันเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่หรือป้องกันอาชญากรรม (Deterrence)

ประการที่สอง ปัญหาการกำหนดเหตุจูงใจในความผิดฐานเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา ซึ่งตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560 ซึ่งมีเพียงบทบัญญัติตามมาตรา 4 เพียงมาตราเดียว ที่กำหนดฐานความผิดไว้ เช่นนี้การลงโทษผู้กระทำความผิดจะลงโทษโดยอาศัยบทกำหนดโทษตามมาตรา 4 เท่านั้น หากจะพิจารณาสำหรับการกระทำความผิดในการปล่อยกู้ยืมโดยกำหนดดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดนั้นจะพบว่า มีการกระทำความผิดในลักษณะที่รุนแรงกว่า กล่าวคือ กรณีที่ผู้ปล่อยกู้เป็นกลุ่มนายทุน โดยจัดทำในลักษณะองค์กร มีลักษณะที่ซับซ้อน มีวิธีการดำเนินการเป็นขบวนการ โดยจัดแบ่งหน้าที่กันทำ กระทำการเป็นขั้นตอน การเชิญชวนให้กู้เงิน โฆษณาผ่านทางการแจกใบปลิวหรือช่องทางโซเชียลมีเดีย รวมไปถึงการจัดเก็บติดตามทวงถามหนี้ ในบางกรณีอาจใช้ความรุนแรง ข่มขู่ รวมทั้งการคุกคาม ประจานลูกหนี้เพื่อเป็นสร้างความหวาดกลัวให้แก่ลูกหนี้รายอื่น ๆ ซึ่งโดยส่วนใหญ่กลุ่มนายทุนที่ปล่อยเงินกู้จะมีความเกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่รัฐไม่ว่าจะเป็นข้าราชการหรือนักการเมือง โดยเจ้าหน้าที่รัฐที่อยู่ในพื้นที่ ๆ นั้นจะมีความสนิทสนมเกี่ยวข้องกันยิ่งกว่า โดยที่เจ้าหน้าที่รัฐเหล่านั้นอาจได้รับประโยชน์ตอบแทนจากกลุ่มนายทุนผู้ปล่อยเงินกู้เป็นรายเดือน⁶ หรือที่รู้จักกันโดยทั่วไป คือ ส่วย ซึ่งเจ้าหน้าที่รัฐเหล่านั้นอาจจะกระทำการหรือไม่กระทำการใดในตำแหน่งหน้าที่ของตนเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่กลุ่มนายทุนไม่ว่าจะเป็นการรู้เห็นเป็นใจ หรือคอยช่วยเหลือสนับสนุน รวมไปถึงเป็นการกระทำความผิดโดยฉ้อฉลไม่คำนึงถึงแก่ผู้กระทำความผิด ทำให้ผู้กระทำความผิดในลักษณะนายทุนเงินกู้เกิดความไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายยิ่งขึ้นไป ทำให้ยากต่อการปราบปราม ซึ่งการกำหนดบทลงโทษที่มีอยู่ในปัจจุบันมีเพียงมาตราเดียวอันเป็นก้นลงโทษในระนาบเดียวกันทั้งหมดจึงไม่สามารถป้องกันและยับยั้งการกระทำความผิดได้อย่างเพียงพอ การกำหนดบทลงโทษสำหรับการกระทำความผิดที่มีลักษณะที่รุนแรงกว่าให้ได้รับโทษหนักกว่าย่อมก่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

⁶ สุรางค์รัตน์ จำเริญพล, “หนี้ในระบบกับความเป็นธรรมทางสังคม,” ในการประชุมวิชาการประจำปี เรื่อง งานวิจัยทางสังคมศาสตร์กับความเป็นธรรมทางสังคม, สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 22 สิงหาคม 2557.

ประการที่สาม การกำหนดเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560 เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 การกระทำความผิดฐานเรียกดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดนี้ซึ่งอาจมีหลายรูปแบบ การกู้ยืมเงินที่คิดดอกเบี้ยเกินอัตรานั้นอาจจะเป็นปกติธุระ หรือกลุ่มขบวนการนายทุน หรืออาจทำโดยครั้งคราวซึ่งเป็นการกู้ยืมกันระหว่างเพื่อนฝูง หรือกลุ่มเครือญาติ แต่ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมเป็นอย่างมากเป็นการให้กู้ยืมโดยกลุ่มนายทุน การกระทำความผิดในลักษณะเช่นนี้ก่อให้เกิดผลประโยชน์ในการกระทำความผิดเป็นจำนวนมากซึ่งเป็นไปตามจำนวนเงินทุนที่นำไปปล่อยกู้ ทั้งจะยังนำไปแบ่งผลประโยชน์ดังกล่าวให้แก่ผู้ร่วมกระทำความผิด ดังนั้นผลประโยชน์ที่ได้จากการกระทำความผิดจำนวนมากนี้ผู้กระทำความผิดอาจนำมาหมุนเวียน ส่วนมากจะเป็นจำนวนเงินมาลงทุนปล่อยกู้เรียกดอกเบี้ยเกินอัตราซ้ำอีก เพื่อเป็นการป้องกันการและปราบปรามการกระทำความผิดจึงต้องมุ่งไปที่การกำจัดผลประโยชน์ที่ได้จากการประกอบอาชญากรรม ย่อมส่งผลให้ผู้กระทำความผิดไม่กล้าเลือกที่จะตัดสินใจในการกระทำความผิด เนื่องจากหากกระทำผิดไปผลประโยชน์ที่ได้มานั้น ตนไม่อาจนำไปใช้ได้ ไม่คุ้มค่ากับความเสี่ยงที่จะกระทำความผิด มาตรการที่ใช้ในการกำจัดผลประโยชน์จากการกระทำความผิดคือ มาตรการริบทรัพย์สิน ในปัจจุบันมาตรการริบทรัพย์สินที่นำมาใช้กับการกระทำความผิดฐานเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราว่าที่กฎหมายกำหนดคือมาตรการริบทรัพย์สินทางอาญา เป็นกระบวนการริบทรัพย์สินซึ่งกระทำต่อบุคคล โดยเมื่อยื่นคำฟ้องหากมีทรัพย์สินใดที่ได้มาจากการกระทำผิดที่สมควรจะริบพนักงานอัยการก็ต้องระบุไว้ในคำฟ้องด้วย เพื่อให้ศาลสั่งริบทรัพย์สิน โดยศาลจะต้องทำการพิสูจน์จนปราศจากข้อสงสัยแล้วว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง ศาลจึงจะสามารถสั่งริบทรัพย์สินได้ เช่นนี้แล้วหากทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเป็นจำนวนมาก การใช้มาตรการริบทรัพย์สินทางอาญา ภาระการพิสูจน์และหน้าที่น่าสืบว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่ใช้มิไว้เพื่อใช้ หรือได้มาโดยได้กระทำความผิดตกแก่โจทก์ ซึ่งหากทรัพย์สินตามคำฟ้องมีเป็นจำนวนมากจึงก่อให้เกิดภาระแก่โจทก์ที่ต้องเป็นผู้พิสูจน์มากขึ้นไปด้วย แต่มาตรการริบทรัพย์สินอีกประเภทหนึ่งซึ่งตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 นำมาใช้ คือ มาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่ง โดยมาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่งเป็นกระบวนการริบทรัพย์สินที่กระทำต่อตัวทรัพย์สินที่มีขอบด้วยกฎหมาย โดยมีใช้กระทำต่อตัวเจ้าของทรัพย์สิน โดยที่ถือกันว่าตัวทรัพย์สินนั้นตกเป็นของรัฐตั้งแต่กระทำความผิด การโอนต่อ ๆ มาจึงไม่มีผล ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์หลักฐานจนปราศจากข้อสงสัยเหมือนในคดีอาญาทั่วไป ผู้รับโอนจะอ้างว่าตนได้รับทรัพย์สินมาโดยสุจริตไม่ได้ ซึ่งหากจะพิจารณาการกระทำความผิดการปล่อยกู้ยืมโดยกำหนดอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดที่กระทำในลักษณะนายทุน เป็นการกระทำความผิดที่มีเงิน ทรัพย์สินเป็นแรงจูงใจและผลประโยชน์ที่ได้จากการกระทำความผิดได้หมุนเวียนกลับมาสนับสนุนผู้กระทำความผิดนำไปตัดสินใจบนแก่เจ้า

พนักงานของรัฐ เพื่อสร้างบารมีให้แก่กลุ่มหรือองค์กรของตน หรือนำไปเป็นต้นทุนในการกระทำความผิดในครั้งต่อไป ผู้กระทำความผิดจึงต้องปิดบังแหล่งที่มาของรายได้ ด้วยการบิดเบือนรายได้ให้ดูเสมือนว่าเป็นรายได้ที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย⁷

ประการที่สี่ ปัญหาการเพิ่มโทษสำหรับการกระทำความผิดซ้ำ เนื่องจากการกระทำความผิดฐานเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา เป็นการแสวงหาประโยชน์จากทรัพย์สินเป็นสำคัญ ซึ่งผลประโยชน์จากการกระทำความผิดที่มีเป็นจำนวนมากนี้ย่อมเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้กระทำความผิดหวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก แม้ว่าจะมีการนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 39 (3) เรียกประกันตัวทันที และ (5) ห้ามการประกอบอาชีพบางอย่าง มาใช้บังคับ ตามความในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560 ซึ่งวิธีการเพื่อความปลอดภัย เป็นมาตรการในทางอาญาอย่างหนึ่งที่ไม่ใช่บทลงโทษ เป็นมาตรการที่นำมาใช้เพื่อคุ้มครองสังคมและประชาชนให้มีความปลอดภัยมากขึ้น ไม่ให้บุคคลกระทำความผิดหรือกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งจะมีประสิทธิภาพในการป้องกันในระดับหนึ่ง แต่ไม่สามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการจะป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดในภายหน้าได้มากเท่าที่ควร กล่าวคือ กรณีผู้ที่กระทำความผิดมีทุนทรัพย์มากพอต่อการวางเงินประกันได้ตามเงื่อนไข บุคคลเหล่านี้ย่อมไม่เกรงกลัว หรือในกรณีที่การห้ามประกอบอาชีพบางอย่างผู้กระทำความผิดอาจไปกระทำความผิดโดยให้ผู้อื่นกระทำการแทนโดยนำเงินของตนไปใช้เป็นเงินทุนต่อไป ดังนั้นการเพิ่มโทษสำหรับการกระทำความผิดซ้ำจึงจะช่วยยับยั้งและป้องกันสังคมได้ดีกว่า ซึ่งหากจะพิจารณาการเพิ่มโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 92 และมาตรา 93 เห็นว่าจะเพิ่มโทษได้ต่อเมื่อในครั้งแรกผู้นั้นต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก และในครั้งหลังศาลจะพิพากษาลงโทษถึงจำคุกด้วย จึงจะเพิ่มโทษได้เพื่อเปิดช่องให้มีการเพิ่มโทษเมื่อกระทำความผิดซ้ำอีกได้ ไม่ว่าศาลจะพิพากษาในครั้งแรกหรือครั้งหลังให้จำคุกหรือปรับ หรือรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษ โดยเทียบเคียงจาก พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 73 “ผู้ใดกระทำความผิดต้องระวางโทษตามพระราชบัญญัตินี้” แทนที่จะใช้คำว่า “ผู้ใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก....” ดังเช่นในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 92 และ มาตรา 93

จากการศึกษาพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560 อันเป็นกฎหมายคุ้มครองลูกหนี้และเพื่อควบคุมไม่ให้เจ้าหนี้เอารัดเอาเปรียบลูกหนี้โดยกำหนดอัตราดอกเบี้ยในสัญญากู้ยืมเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะดังนี้

⁷ ชาญนันทน์ แสงปุตตะ, “กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน: ศึกษาเฉพาะกรณีความผิดมูลฐาน,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541), หน้า 3.

1. ปัญหาในการกำหนดบทลงโทษ ผู้ศึกษาเห็นว่า ควรแก้ไขอัตราโทษ โดยให้คงไว้ซึ่งโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี แต่เห็นควรปรับบทลงโทษปรับให้หนักขึ้นจากเดิม ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความเสียหาย โดยเทียบเคียงจากมาตรา 296 แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ.2535 ที่กำหนดโทษปรับเป็นจำนวนเท่าของผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดได้รับ โดยนำมาปรับใช้กับพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560 ในมาตรา 4 ดังนี้

“มาตรา 4 บุคคลใดให้บุคคลอื่นกู้ยืมเงินหรือกระทำการใด ๆ อันมีลักษณะเป็นการอำพรางการให้กู้ยืมเงิน โดยมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือ ปรับจำนวนสองเท่าจากผลประโยชน์ที่ได้จากการกระทำความผิดแต่ไม่เกินหนึ่งล้านบาท แล้วแต่จำนวนใดจะสูงกว่า หรือทั้งจำทั้งปรับ”

2. ปัญหาการกำหนดเหตุจูงใจในความผิดฐานเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา โดยที่พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560 มีเพียงบทกำหนดโทษสำหรับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เพียงมาตรา 4 มาตราเดียว ไม่สอดคล้องกับความผิดที่ปรากฏในปัจจุบันที่มีลักษณะรุนแรงกว่าการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดปกติทั่วไป จึงเห็นควรกำหนดบทบัญญัติเพิ่มเติม

“มาตรา 4/1 ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 4 เป็นการกระทำที่มีลักษณะขบวนการนายทุน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือ ปรับจำนวนสามเท่าจากผลประโยชน์ที่ได้จากการกระทำความผิด แต่ไม่เกินสามล้านบาท แล้วแต่จำนวนใดจะสูงกว่า หรือทั้งจำทั้งปรับ”

“มาตรา 4/2 เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา 4 หรือมาตรา 4/1 ต้องระวางโทษเพิ่มขึ้นอีกกึ่งหนึ่งของโทษที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น”

3. การกำหนดเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560 เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 การนำมาตรการทางทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาใช้บังคับเป็นไปเพื่อเป็นการกำจัดผลประโยชน์ที่ผู้กลุ่มนายทุน ที่นำมาใช้ในการกระทำความผิด อันเป็นการตัดวงจรท่อน้ำเลี้ยงของผู้กระทำความผิดโดยเพิ่มความผิดมูลฐานในมาตรา 3 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จากเดิมที่มีทั้งหมด (21) อนุมาตรา เป็นดังนี้

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“ความผิดมูลฐาน” หมายความว่า

(22) “ความผิดเกี่ยวกับการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่มีการกระทำในลักษณะขบวนการนายทุน”

4. ปัญหาการเพิ่มโทษสำหรับการกระทำความผิดซ้ำ เนื่องจากผลประโยชน์จากการกระทำความผิดที่มีเป็นจำนวนมากย่อมเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้กระทำความผิดหวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก อีกทั้งการกระทำความผิดกรณีเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราว่าที่กฎหมายกำหนดนี้ จะกระทำได้โดยง่ายโดยนำเงินทุนมาใช้ในการกระทำความผิด ซึ่งวิธีการเพื่อความปลอดภัยเป็นมาตรการที่นำมาใช้อยู่เดิมไม่บรรลุวัตถุประสงค์ การเพิ่มโทษนับเป็นมาตรการหลักในการลงโทษผู้ที่กระทำความผิดซ้ำอีก โดยเทียบเคียงจากพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 73 “ผู้ใดกระทำความผิดต้องระวางโทษตามพระราชบัญญัตินี้ เมื่อพ้นโทษแล้วยังไม่ครบกำหนดห้าปีกระทำความผิดต่อพระราชบัญญัตินี้ก็ต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น” จึงเห็นควรเพิ่มเติมบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560

“มาตรา 6/1 บุคคลใดกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เมื่อพ้นโทษแล้วยังไม่ครบกำหนดห้าปีกระทำความผิดต่อพระราชบัญญัตินี้ก็ต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น”

เอกสารอ้างอิง

ไชยยศ เหมะรัชตะ. มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, กรุงเทพฯ: ปิ.เจ.เพลท
โปรเซสเซอร์,2540.

ณรงค์ ใจหาญ. กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย. พิมพ์ครั้งที่10 กรุงเทพฯ:วิญญูชน,2543.

วิชัย สุวรรณประเสริฐ. คู่มือพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราพุทธศักราช 2560.พิมพ์ครั้งที่ 1
กรุงเทพฯ:เอกพิมพ์ไท,2560.

สุรพล ไตรเวทย์. “กฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงิน.” รพีสาร ปี2537 ฉบับที่ 6 (มกราคม - มีนาคม 2537):13-14.